

Çocuk Oyun Alanlarında Yenilikçilik: Gereksinimlere Dayalı Tasarım Yaklaşımları

Sena ŞENGÜL¹, Elvan ENDER ALTAY²

¹ B.U.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bursa, TURKEY, ORCID ID 0000-0003-3167-5628

² B.U.Ü., Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bursa, TURKEY, ORCID ID 0000-0001-5933-1611

Corresponding Author: Sena ŞENGÜL, ssenasengull@hotmail.com

Özet

Çocukların dış mekanlar kapsamında en çok vakit geçirdikleri ve hem bireysel hem de arkadaşlarıyla eğlenebildikleri çocuk oyun alanlarında tasarımın önemli bir konu olduğu söylenebilmektedir. Günümüzde kentlerde yaygın olarak bulunan ve çocukların her gereksinimini karşılayamayan geleneksel oyun alanlarının yanı sıra yenilikçi yaklaşım ile tasarlanan çocuk oyun alanları da tercih edilebilmektedir. Çocuk oyun alanlarında yenilikçi yaklaşımlar kapsamında geliştirilen tasarımlar çocukların ilgisini çekmekle birlikte, onların çeşitli gereksinimlerini de karşılayabilmektedir. Çocukların gereksinimlerine yönelik yapılan tasarımlar, sağlıklı büyüme ve gelişmelerini desteklemektedir. Bu çalışmada çocukların gereksinimlerine yönelik yenilikçi yaklaşımla öneri çocuk oyun alan tasarımları geliştirilmiştir. Her tasarım için bir ilham kaynağı belirlenmiş ve bu kapsamda çocukların ilgisini çekebilecek, gereksinimlerini destekleyen çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

Article Info

Research Article

Received: 15/10/2024

Accepted: 07/11/2024

Anahtar Kelimeler

Çocuk oyun alanları,
yenilikçi tasarım,
çocukların
gereksinimleri

Öne Çıkanlar

Çocuk oyun
alanlarında
gereksinimler
kapsamında yenilikçi
tasarım modelleri

Innovative Children's Playgrounds within the Scope of Children's Needs

Abstract

The design of children's play areas, where children spend significant time outdoors and can enjoy activities both

Keywords

Children's
playgrounds,
innovative design,

individually and with peers, is an important topic. In modern urban environments, traditional play areas are commonly found, but they often do not meet all of children's needs. In contrast, play areas designed with innovative approaches are increasingly preferred. Designs developed within the framework of innovative approaches not only capture children's interest but also address their diverse needs. Designs tailored to children's requirements support their healthy growth and development. This study proposes innovative designs for children's play areas that cater to these needs. For each design, a source of inspiration has been identified, incorporating various activities that can engage children and support their requirements.

children's needs

Highlights

Innovative design models within the scope of requirements in children's playgrounds

1. Giriş

Kentsel mekanlarda, çocuk oyun alanları, aktif yeşil alanların önemli bir parçasıdır. Ülkemizdeki mevcut çocuk oyun alanlarının hem nicelik hem de nitelik açısından çocuğun gelişimi için gereksinimlerini karşılamada yetersiz kaldığı, bu konuda çalışmalar yapan birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur [1-7].

Çocuk oyun alanlarının; çocuğun beklenti ve gereksinimleri temelinde, mekân seçimi, zemin ve donatı materyalleri, erişilebilirlik, güvenlik gibi ölçütlerin göz önünde bulundurulması planlanması ve tasarlanması gerektiği ifade edilmektedir. Daha açık bir ifadeyle; dış mekan çocuk oyun alanlarından yaş, cinsiyet, etnik köken, maddi durum, fiziksel ve zihinsel yeterlilik ayrımı yapılmaksızın, her bir bireyin eşit ve özgür bir şekilde faydalanabilmesi için bu alanların tüm çocukların gereksinimlerine göre tasarlanması gerekmektedir.

Çocuklar gereksinimlerini karşılayacak, becerilerini geliştirmelerine ve yeni bir şeyler öğrenmelerine olanak sağlayacak oyun alanlarına ihtiyaç duymaktadır. Buna yönelik yenilikçi çocuk oyun alanları tasarlanmalıdır [8].

Yenilikçi çocuk oyun alanlarında çocukların gelişimini desteklemek için göz önünde bulundurulması gereken hususlar aşağıdaki gibidir.

- Çocukların ilgi, merak, keşfetme ve bunlarla alakalı becerilerini desteklemelidir.
- Çocukların hata yapmasına izin vermeli, hatasını düzeltmesi için fırsatlar sağlamalıdır.
- Çocukları ilgiyle dinlemeli, düşüncelerine saygılı olmalıdır.
- Baskıcı ve otoriter bir eğitim ortamı yaratmama konusunda dikkatli olmalıdır.
- Çocukların hayal kurabilecekleri, sorular sorabilecekleri, sorularına cevaplar bulabilecekleri durumlar oluşturmalıdır.
- Problemleri çözerken rehberlik etmelidir.
- Düşüncelerinin doğruluğunu kontrol etme konusunda model olmalı, fikirlerinden yararlanmalıdır.
- Olayları değerlendirirken sonuca değil sürece odaklanmalıdır.
- Düşünmeyi desteklemek için açık uçlu sorular sormalıdır.
- Yaratıcı düşünceleri için farklı modeller ve etkinlikler olmalıdır.
- Eğitim ortamlarında açık uçlu materyaller buldurmaya önem vermelidir [9,10].

Çocukların gereksinimleri karşısında, farklı etkileşimlerde bulunmaları, kavramları öğrenmeleri, sanatsal ve estetik bakış açısı kazanmaları için yenilikçi yaklaşımlar ve farklı oyun mekanlarını deneyimlemeleri önemlidir [11-13]. Bu çalışma kapsamında çocukların gereksinimleri doğrultusunda çocuk oyun alanları için yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini literatür taraması sonucu elde edilen çocuk oyun alanları ile ilgili veriler oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Yılmaz ve Bulut [1], Bal [2], Doygun [3], Boyacıgil ve Altunkasa [4], Ender [5], Yenice [6], Ender [7], Pehlivan [8], Dikici [9], Karaca ve Aral [10], Kalburan [11], Yazıcı ve ark. [12], Karabay ve Bilir Seyhan [13], Aydoğan ve İlke [14] ve Ender Altay ve ark. [15]'nin yaptıkları çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu çalışmada izlenen yöntem ise gözlem ve değerlendirmelerden oluşmaktadır. Yöntem kapsamında dört aşama izlenmiş olup bunlar sırasıyla:

1. Çocukların gereksinimlerinin belirlenmesi: Yöntemin ilk aşamasında çocukların gelişimi için gereksinimler belirlenmiştir.
2. Çocukların tüm gereksinimleri doğrultusunda oyun alanlarının kurgusunun geliştirilmesi: Bu aşamada çocukların gereksinim ve gelişimlerini destekleyen oyun kurguları geliştirilmiştir.
3. Çocuk oyun alanının tasarımı: Yöntemin üçüncü aşamasında çocuk oyun alanının kullanım senaryosuna göre farklı çocuk oyun alanları tasarlanmıştır.
4. Tasarımların dijital ortama aktarılması: Tasarlanan çocuk oyun alanı ilk aşamada Autocad, sonrasında SketchUp, Lumion ve Photoshop programları kullanılarak görselleştirilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Çocukların gereksinimleri

Bu çalışmada, doğum anından itibaren bir birey olan çocuğun hem fizyolojik hem de psikolojik olarak sağlıklı gelişimi için ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği vurgulanmıştır [14,15]. Çocuk oyun alanlarında yenilikçi yaklaşımlar için göz önünde bulundurulması gereken gereksinimler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların gereksinimleri

Gereksinim	Açıklama
Biyolojik gereksinim:	İnsanın yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmesi için gereksinim duyduğu yeme, içme, barınma gibi ihtiyaçlardır.
Güvenlik gereksinimi:	Can-mal güvenliğinin ve mahremiyetin sağlanması; kalabalık veya yalnızlık duygularının önlenmesi; egemenlik alanının belirlenmesi; kendini savunma mekanizmalarının sağlanması, kolay yönlendirme ve yol bulma olanaklarının sağlanması gibi ihtiyaçlardır.
Ait olma gereksinimi:	Sevgi ihtiyacı, sevmeye, sevilme, bir gruba mensup olma, başkaları ile ilişki kurma, kabul edilme, yardımseverlik ve şefkat ihtiyaçları bu gruba örnek gösterilebilmektedir.
Saygınlık gereksinimi:	Takdir edilme, tanınma, statü ve başarı kazanma, saygı görme gibi ihtiyaçlardan oluşmaktadır.
Kendini kanıtlama	Görev alma, katılma ve seçme özgürlüğüne sahip olma, üretme yoluyla

gereksinimi:	kendini dışa vurma gibi eylemlerden oluşan ihtiyaçlardır.
Konfor ve memnuniyet gereksinimi:	Çocukların gereksinimleri ile ilgili yardım alma, huzur sağlama ve sorunların üstesinden gelebilmeye ilişkin fiziksel, psikolojik, sosyal ve çevresel bütünlük içerisinde kompleks yapıya sahip beklenen ihtiyaçlar olarak tanımlanmaktadır.
Duyusal gelişim gereksinimi:	Duyusal gelişim kısaca çocuğun çevresinde olup bitenleri anlamlandırabilmesidir. Burada bahsedilen duyular; dokunma, tatma, koklama, duyma ve görmedir.
Motor gelişim gereksinimi:	Gelişen vücut yapısı, esneklik, güç, denge, çeviklik ve atıklıkla birlikte motor beceriler giderek artan tepki hızı farklılıklarını beraberinde getirmektedir. Çocuklar hem yeni kaba motor becerileri kazanmak, hem de önceden kazanmış oldukları motor becerileri daha çevik, akıcı ve doğru bir şekilde ortaya koymak gibi ihtiyaçlara sahiptir.
Sosyal gelişim gereksinimi:	Sosyal gelişim gereksinimi, yaşam boyu devam etmektedir. Sosyal gelişim geniş ölçüde bilişsel ve ahlaki gelişim öğeleriyle paralellik göstermektedir. Diğer bir anlatımla bireyin başka insanlarla üretken ve sağlıklı ilişkiler kurması, bilişsel ve ahlaki akıl yürütme süreciyle yakından ilgilidir.
Bilişsel gelişim gereksinimi:	Çocuğun zihinsel faaliyetlerini içermektedir. Her çocuk, birbirinden farklı bilişsel yapı ve yeteneklerle dünyaya gelmektedir. Çocuğun eğitimiyle ilgilenenler tarafından, çocukların bilişsel özelliklerinin tanınması, onların sağlıklı bir gelişim göstererek başarıya ulaşmaları ve nitelikli bir bilişsel donanıma sahip olmaları için çok önemlidir.

3.2. Çocuk oyun alanı kullanım senaryoları ve çocuk oyun alanı tasarımları

Çalışmanın bu aşamasında gereksinimler doğrultusunda çocuk oyun alanı senaryoları kurgulanmış ve çocuk oyun alanları tasarlanmıştır. Senaryolar kurgulanırken kullanılan kavramlar literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular kapsamında belirlenmiştir. Çalışma kapsamında on farklı çocuk oyun alanı önerisi geliştirilmiştir. Çocuk oyun alanı kullanım senaryoları ve çocuk oyun alanı tasarımları aşağıda sıralanmıştır.

3.2.1. Gökkuşağından ilham alarak “Eğlenerek Dönüştür” isimli oyun alanı

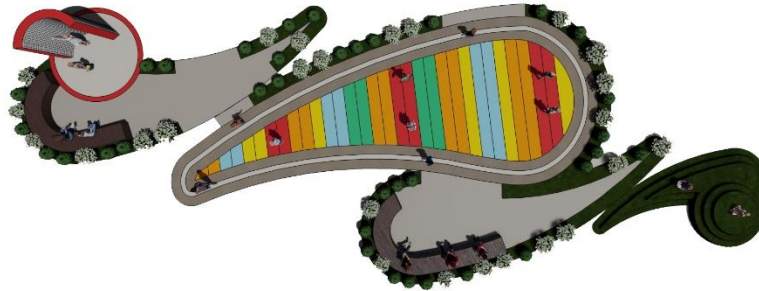
Oyun alanı içerisinde üç farklı oyun bulunmaktadır. Oyun oynanmadığı zamanlarda bu alan dinlenme, yeme içme ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Sol ve sağ kısımdaki oyunlar takım oyunu, orta bölümdeki oyun ise bireysel bir oyundur. Sol kısımda bulunan ve renklerden oluşan bu oyun iki kişilik takımlar halinde oynanmaktadır. Oyun alanı içerisindeki renklere basılarak ilerlenen bu oyunda en kısa sürede orta noktadaki beyaz alana ulaşan takım oyunu kazanmaktadır. Çocuğun kendini kanıtlama, sosyal gelişim, ait olma, saygınlık ve motor gelişim gereksinimini karşılamaktadır. Oyundaki amaç labirent düzenine temas etmeden ilerlemektir. Bilişsel gelişim, duysal gelişim ve güvenlik gereksinimini karşılamaktadır. Sağ kısımdaki renklerden oluşan bu oyun iki kişilik takımlar halinde oynanmaktadır. Giriş kısmında bulunan hoparlör sayesinde müziğin dahil olduğu bu oyunda amaç dans ederek bir sonraki aşamaya ilerlemektir. Orta noktaya ulaşan takım oyunu kazanır. Kendini kanıtlama gereksinimi, sosyal gelişim gereksinimi, motor gelişim ve ait olma gereksinimini karşılamaktadır. Oyun alanındaki renkler ve hoparlör sistemi güneş enerjisi sayesinde çalışmaktadır. Çocuk oyun alanı Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Eğlenerek Dönüştür isimli oyun alanının görünüşü (Şevval, B., 2022, Orijinal)

3.2.2. Yin-Yangtan ilham alarak “Renklerin Akışı” isimli oyun alanı

Oyun alanı içerisinde farklı oyunlar bulunmaktadır. Bu oyunlar hem takım hem de bireysel olarak oynanabilmektedir. Çocuk oyun alanında, sol kısımdan itibaren sırasıyla şekil paneli, renk oyunu, dinlenme alanı ve çim tepeler bulunmaktadır. Şekil paneli çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri bir alandır. Dokundukları bölmelerde ittikleri yüzeylerde farklı şekiller oluşturabilmektedir. Renk oyununda karşı gruptaki çocukların söylediği renklere en hızlı ulaşmak amaçlanmıştır. Oyunlarla birlikte kendini kanıtlama, saygınlık, sosyal gelişim, motor gelişim ve bilişsel gelişim gereksinimleri karşılanabilmektedir. Dinlenmek isteyenler için dinlenme alanı ve oyun oynayanları izlemek için de çim tepeler bulunmaktadır. Farklı yüksekliklere sahip olan, çim dokusuyla temas edebilecekleri çim tepelerde aynı zamanda tırmanma etkinliği yapılmaktadır. Alanda kokulu, yenilebilir, farklı dokulu bitkilerle farklı duylara hitap edilebilmektedir. Oyun alanında farklı yaş gruplarına göre donatıların tasarlanması, dikenli veya zehirli bitkilerin olmaması, yeşil alanların bulunması, güneş panelli örtü elemanlarının varlığı, donatıların ergonomik olması, donatıların birbirinden ayrı konumlanması ait olma ve güvenlik açısından önemlidir. Çocuk oyun alanının planı Şekil 2’de verilmiştir.

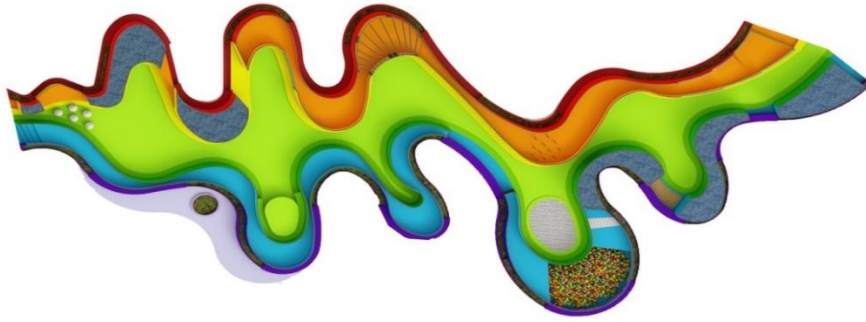

Şekil 2. Renklerin Akışı isimli oyun alanının plan ve görünüşü (Sena, Ş., 2022, Orijinal)

3.2.3. Buluttan ilham alarak “Havada Bulut” isimli oyun alanı

Oyun alanı üç farklı kottan oluşmaktadır. Alanın her kotu farklı yaş gruplarına hitap etmektedir. Alan girişinde büyük toplar bulunmaktadır. Çocuklar bu topları alanın sonuna sürükleyerek yarışmaktadır. En alt kotta kıvrımların olduğu bölgelerde boyama-çizim gibi faaliyetler yapabilecekleri masa ve sandalyeler, trampolin ve kum

havuzu bulunmaktadır. Tüm bu alanlarla bilişsel gelişim, duyuşsal gelişim, motor gelişim gereksinimleri karşılanmaktadır. Alanın sağ kotunda yaşıca daha büyük çocuklar için tırmanma duvarı, yarışırken aralarından geçmeye çalışacakları çubuklar ve kotun sonunda da kaydırak bulunmaktadır. Ayrıca eğilip kalkarak hem üstünden hem altından geçebilecekleri alanlar tasarlanmıştır. Alanın sol kotunda ise yaşıca daha küçük çocuklar için daha alçak olan mekanlar tasarlanmıştır. Genişleyip daralan yollar, inip çıkmak için basamaklar, kum havuzundan ve sonunda bayrak yarışı bitiş noktasından oluşmaktadır. Alanın örtü kısımlarında güneş panelleri bulunmaktadır. Paneller gündüz depoladıkları enerji ile alanda oyun alanının farklı renklerden oluşan bölgelerini aydınlatmaktadır. Alanın en dış kısmında ise ailelerin çocukları izlerken dinlenebilecekleri oturma birimleri ve çiçeklikler bulunmaktadır. Çocuk oyun alanının planı Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Havada Bulut isimli oyun alanının planı (Merve Ceren, Y., 2022, Orijinal)

3.2.4. *Fotovoltaik ayçiçeğinden ilham alarak “Yapraktan Gelen Eğlence” isimli oyun alanı*

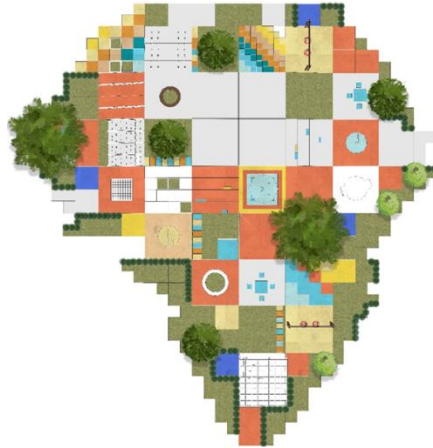
Oyun alanı sekiz farklı yan alan ve orta alanla birlikte dokuz alandan oluşmaktadır. Orta alanda grupça oynanan oyun sosyalleşmeye yardımcı olmaktadır. Mevcut tabelalarda yanan sayı ve renklerin aynı olması durumunda ortaya geçilir. Farklı yanan bir kişi ise ebe olur bu oyunun oynanabileceği alan sosyalleşmeyi, sosyalleşirken de renk ve sayıları öğrenmeyi amaçlamıştır. Bireysel olarak oynamak isteyen kişiler içinde ayçiçeğinin her bir yaprağına ayrı etkinlik koyulmuştur. Zıplama, dans etme, çizim yapma, refleksoloji parkurunda hislerini kuvvetlendirme gibi motor gelişim gereksinimini karşılayan çeşitli oyun alanları tasarlanmıştır. Yorulduklarında dinlenebilecekleri oturma alanları orta alanda mevcuttur. En dış kısımda mahremiyet oluşturan koruma alanlarının üst kısımlarına enerji panelleri koyulmuştur bu paneller sayesinde tabelaların ve oyun alanının ışıklandırma ihtiyacı kolaylıkla sağlanmıştır. Çocuk oyun alanının görünüşü Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Yapraktan Gelen Eğlence isimli oyun alanının görünüşü (Büşra, A., 2022, Orijinal)

3.2.5. *Tetristen ilham alarak “Tetris Parkı” isimli oyun alanı*

Oyun alanı yedi farklı fonksiyon içermektedir. Alanda çeşitli tırmanma parkurları, dönen sandalye, trampolin, salıncak, tünel, renklere göre ses çıkaran basamaklar ve dinlenme alanları bulunmaktadır. Alanda bulunan tırmanma parkurları ve denge kurma kabiliyetini geliştiren dönen sandalyeler kendini kanıtama, sosyal ve motor gelişim gereksinimlerini karşılamaktadır. Çocuklar trampolinde ve tünelde hem bireysel hem de arkadaş grubuyla oyun oynayabilmektedir ve bu oyunlarla birlikte kendini kanıtama gereksinimleri karşılanmaktadır. Renklere göre ses çıkaran basamaklar çıkardıkları seslerle birlikte çocukların dikkatini çekmekte ve çocukları hareket etmeye teşvik etmektedir. Bununla birlikte bilişsel gelişim gereksinimi karşılanmaktadır. Tasarımda uyumlu biçim ve renklerin kullanılmasıyla çocukların entelektüel, duyuşsal - estetik gereksinimleri, alanda bulunan dinlenme alanları ve örtü birimleri neticesinde ise konfor – kalite / memnuniyet gereksinimi desteklenmektedir. Çocuk oyun alanının planı Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Tetris Parkı isimli oyun alanının planı (Beyza, Ö., 2022, Orijinal)

3.2.6. *Mantardan ilham alarak “Mantar Dünyası” isimli oyun alanı*

Oyun alanı informal sarı aks doğrultusunda şekillenmektedir. Aksta çeşitli etkinlikler bulunmaktadır. Alanın topografyasından yararlanılarak oluşturulan tırmanma alanı, tünel ve sallanma alanı motor gelişim gereksinimini karşılamaktadır. Denge oyunu

olarak renkli basamaklar ve tahterevalli çocukların kendini kanıtlama gereksinimini karşılamaktadır. Bu etkinliklere ek olarak, sarı aksın sonuna doğru sosyal gelişimini de karşılayan, kum havuzu, top havuzu ve salıncak bulunmaktadır. Sağ sol ve sek sek oyunları bilişsel gelişim gereksinimini desteklemektedir. Mavi renkli kısımda çocukların serbestçe gezebildiği boşluklar ve dinleme alanları bulunmaktadır. Bunlarla birlikte alana entegre edilmiş gölge elemanları ile konfor – kalite / memnuniyet gereksinimi karşılanmaktadır. Çocuk oyun alanının planı Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. Mantar Dünyası isimli oyun alanının planı (Beyza, Ö., 2022, Orijinal)

3.2.7. *Baloncuktan ilham alarak “Baloncuğun içinde” isimli oyun alanı*

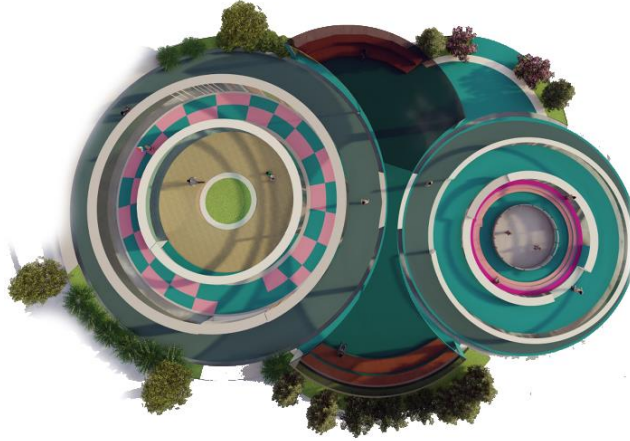
Oyun alanına giriş merdivenlerle sağlanmaktadır. Oyun alanının giriş kısmında bilişsel gelişime yönelik, çocukların renk ve sayıları öğrenebilecekleri, solda arkadaşlarıyla çözebilecekleri yapbozların olduğu bir alan bulunmaktadır. Alanın sağ kısmında motor gelişim gereksinimini karşılayan tırmanma alanı bulunmaktadır. Ayrıca bu alanda eğilip sürünerek geçme şeklinde farklı fiziksel aktiviteler de yapılabilmektedir. Alanda balon bir örtüye sahip iki mekan mevcuttur. Bu mekanlardan biri farklı bariyerlerden geçip ortasında trambolin bulunan bir alandır. Diğeri ise yumuşak malzemeden oluşturulan bir labirent biçimindedir. Bunun yanı sıra alan içerisinde sosyal gelişim ve kendini kanıtlama gereksinimlerini karşılayan pop it zıplama alanı ve kol kaslarını çalıştıran bir dönme dolap bulunmaktadır. Çocukların yaratıcılığını geliştirmek için boyama ve çizim yapabilecekleri bir oturma alanı da bulunmaktadır. Güvenlik, entelektüel, duyuşsal ve estetik gereksinimlerinin karşılanması için alan çevresi aralıklı şekilde oturma birimleri ve yeşil alanlarla çevrilmiştir. Çocuk oyun alanının planı Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. Baloncuğun İçinde isimli oyun alanının planı (Merve Ceren, Y., 2022, Orijinal)

3.2.8. Galaksiden ilham alarak “Galaktik Macera” isimli oyun alanı

Oyun alanı dairesel formlardan meydana gelmektedir. Bu dairelerden birinin içerisinde ışıklı labirent bulunmaktadır, örtü biriminde bulunan güneş panelleriyle ışıklı labirentin enerjisi üretilmektedir. Bu etkinlikle birlikte arkadaşlarıyla yarışma imkanı bulan çocukların kendini kanıtama ve saygınlık gereksinimlerini karşılanmaktadır. Diğer dairede ise çocukların hem bireysel hem de arkadaşlarıyla oynayabilecekleri kum havuzu ve trampolin bulunmaktadır. Burada ise hem bilişsel hem de sosyal gelişim gereksinimleri desteklenmektedir. Alanda bulunan dinlenme alanlarında ebeveynler veya bakım verenler çocuklarını rahatlıkla gözlemleyebilmektedir. Çocuk oyun alanının planı Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Galaktik Macera isimli oyun alanının planı (Rabia, Y., 2022, Orijinal)

3.2.9. Halkalardan ilham alarak “Dönüşüm Halkası” isimli oyun alanı

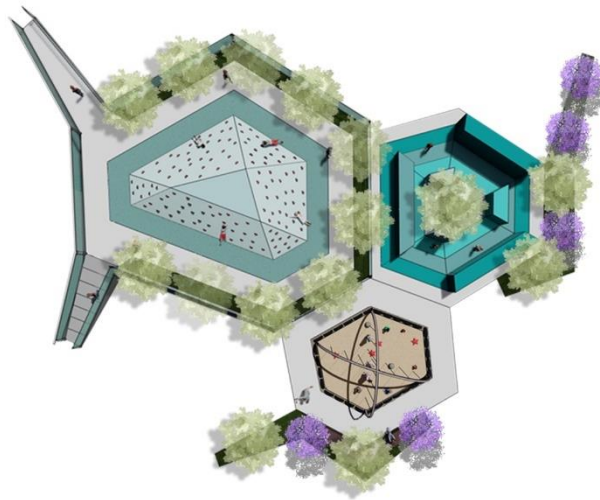
Adını alanda bulunan tüm yapı ve donatıların geri dönüştürülmüş ve doğaya zararlı olmayan malzemelerden yapılmış olmasından almaktadır. Üç bölümden meydana gelen alanda her bölüm için en az bir etkinliğin olmasına dikkat edilmiştir. Soldaki bölümde kum havuzu bulunmakta ve burada çocukların bilişsel ve sosyal gelişim gereksinimleri karşılanmaktadır. Kum havuzuna ulaşmak için tırmanma veya merdiven çıkma gibi motor gelişimi destekleyen ve hareket etmeye teşvik eden bir platform bulunmaktadır. Alanda bulunan merdivenlerin müzikli olması çocukların bilişsel gelişimini desteklemektedir. Diğer bölümlerde salıncaklar ve tırmanma ağlarından oluşan bir tepe bulunmaktadır. Sosyal gelişim gereksinimlerini destekleyen bu alanların yanı sıra dinlenme alanlarında örtü birimi olarak bitkilerin kullanılması duyuşal ve konfor – kalite / memnuniyet gereksinimlerini karşılamaktadır. Çocuk oyun alanının planı Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9. Dönüşüm Halkası isimli oyun alanının planı (Rabia, Y., 2022, Orijinal)

3.2.10. Elektronlardan ilham alarak “Elektron Parkı” isimli oyun alanı

Oyun alanı üç ana bölümden meydana gelmektedir. Bölümlerin büyük olanında, yükseltilmiş tırmanma platformu bulunmaktadır. Rampalarla buraya ulaşan çocuklar hem bireysel olarak vakit geçirebilmekte hem de arkadaşlarıyla yarış yapabilmektedir. Böylece bu alanda motor gelişim, sosyal gelişim, kendini kanıtama ve ait olma – algılama gereksinimlerini karşılamaktadır. Bu gereksinimlerin karşılandığı bir başka bölüm olan orta büyüklükteki alanda ise saklambaç alanı bulunmaktadır. Küçük olan bölümde de kum havuzu ve tırmanma ipleri bulunmaktadır. Kum havuzunda saygınlık ve bilişsel gelişim gereksinimleri karşılanırken, kum havuzunun üzerinde yer alan tırmanma ipleri sayesinde motor gelişim gereksinimi karşılanmaktadır. Alanda iki ayrı noktada dinlenme alanı bulunmaktadır ve alanın çevresinde konfor - kalite \ memnuniyet gereksinimi için bulunan geniş taç yapan ağaçlarla gölge sağlanmaktadır. Çocuklar oyun oynarken ebeveynleri onları rahatlıkla izleyebilmekte ve bu çocuklara aileye yakınlık hissiyle birlikte güven vermektedir. Çocuk oyun alanının planı Şekil 10’da verilmiştir.

Şekil 10. Elektron Parkı isimli oyun alanının planı (Sena, Ş., 2022, Orijinal)

4. Sonuç

Dış mekanlarda oyun oynamanın, çocukların becerilerini geliştirdiği, öğrenme kabiliyetlerini artırdığı, kendi kişiliklerini bulmalarını sağladığı ve çevrelerini algılamalarını kolaylaştırdığı söylenebilmektedir [1]. Çocuk oyun alanı tasarımlarının çocukların hayal gücünü geliştirmeye yönelik, oyun çeşitliliği barındıran, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimle birlikte gereksinimlerini karşılayan özellikte olması gerekmektedir. Çocukların, bu doğrultuda tasarlanan oyun alanlarında eğlenceli vakit geçirirken aynı zamanda gereksinimlerinin karşılanmasıyla sağlıklı büyüme ve gelişmeleri desteklenmektedir.

Çocukların gereksinimlerinin, biyolojik, güvenlik, ait olma, saygınlık, kendini kanıtlama, konfor ve memnuniyet, duygusal gelişim, motor gelişim, sosyal gelişim ve bilişsel gelişim olmak üzere on adet olduğu söylenebilmektedir. Bu kapsamda çalışmada farklı ilham kaynaklarından yola çıkılarak, yenilikçi yaklaşım ile çocukların gereksinimlerine yönelik çeşitli oyun alanları tasarlanmıştır. Tasarımlar birbirinden farklı etkinlikler içermektedir ve her etkinliğin en az bir gereksinimi karşılamasına dikkat edilmiştir. Örneğin, oyun alanında yarış yapmaya imkan veren etkinliklerin olması çocukların sosyal gelişim ve saygınlık gereksinimini karşılarken, yaş gruplarına göre donatıların bulunması güvenlik gereksinimini karşılamaktadır.

Sonuç olarak, çocuk oyun alanlarının nitelikli ve kaliteli bir ortam sağlaması için gereksinimler özelinde tasarımların yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, yenilikçi yaklaşımlarla tasarım yapılmalı ve bu alanlarda çocukların gelişim dönemlerinin verimli geçmesi sağlanmalıdır.

Çıkar Çatışması

Bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı

Yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

Teşekkür

Çocuk Oyun Alanlarının tasarımında fikir ve çizimleriyle destek olan lisans öğrencileri, Merve Ceren Yıldız, Beyza Öztürk, Rabia Yalabık, Büşra Asar ve Şevval Bulut'a teşekkür ederiz.

5. Kaynaklar

[1] Yılmaz, S. ve Bulut, Z., Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 33, 3, 345-351, (2002).

- [2] Bal, A., Zonguldak kenti yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak, (2005).
- [3] Doygun, H., Büyüyen Kentlerde Yeşil Alanların Konumu ve Geleceği: Kahramanmaraş Örneği, ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 9, 12, (2007).
- [4] Boyacıgil, O. ve Altunkasa, M. F., Adana Kuzeybatı Üst Kentsel Gelişme Alanı Örneğinde Verimli Aktif Yeşil Alan Olanaklarının Belirlenmesi, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 22, 1, 59–67, (2009).
- [5] Ender, E., Adana İli Çukurova İlçesi Aktif Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, (2011).
- [6] Yenice, M. S., Kentsel Yeşil Alanlar İçin Mekânsal Yeterlilik ve Erişebilirlik Analizi; Burdur Örneği, Türkiye, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 13, 41-47, (2012).
- [7] Ender, E., Açık Alan ve Yeşil Alan Planlaması Açısından Bursa Kenti için Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, (2015).
- [8] Pehlivan, H., Oyun ve Öğrenme, Anı Yayıncılık, Ankara, (2005).
- [9] Dikici, A., Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri, Eğitim ve Bilim, 31, 139, 3-9, (2006).
- [10] Karaca, N. H. ve Aral, N., Erken çocuklukta yaratıcılık ve benlik kavramı yaratıcı rahatlama eğitim programı, Hedef Yayıncılık, Ankara, (2016).
- [11] Kalburan, N.C., Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve sanat, Eğiten Yayıncılık, Ankara, (2012).
- [12] Yazıcı, Y. D. D. E., Yaman Baydar, B. U. I. ve Pınarcık, Y. D. D. Ö., Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanata İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7, 3, (2016).
- [13] Karabay, Ş. ve Bilir Seyhan, G., Okul öncesi öğretmen adayları için görsel sanat eğitimi ve estetik, Sanat Eğitimi Dergisi, 5, 2, 213-236, (2017).
- [14] Aydoğan, T. G. ve İlke, E. F., Child Friendly Cities. 2nd International Architecture and Design Congress, 172, (2018).
- [15] Ender Altay, E., Şenay, D. & Eyüpoğlu, Z. Outdoor Indicators for the Healthy Development of Children, Child Indicators Research, 14, 2517–2545, (2021).